

„Edinost“ izhaja vsako drugo in četrto sabota vsakega meseca in velja za vse leto gl. 2 kr. 40.
 „ „ „ polu leta „ 1 „ 20.
 „ „ „ črt „ „ 70.

Za oznanila, kakor tudi za „poslanice“ se plačuje za navadne tristočne vrste:

8 kr. če se tiska 1 krat
 7 „ „ „ 2 krat
 6 „ „ „ 3 krat

Za večje črke po prostoru.

EDINOST

Posamezne številke se dobivajo po 7 kr. v tabakarnah v Trstu pri pošte, pod obokom tik Kalistrove hiše, na Belvedere pri g. Bertolinu.

V okolici: Na Občini v loteriji, na Proseku pri g. Gorjupu, v Barkoli pri g. Ani Takan in v Bazovici pri Ani Tuš, v Skednji pri Fr. Sanein M. Magdaleni zg. J. Ježu Naročnina naj se pošiljak sv. Ivanu št. 424, pisma in dopisi vrednistvu v Skorkoli št. 84. Udje pol. dr. „Edinost“ kateri mesečno redno plačujejo, dobivajo list brezplačno na dom.

Glasilo slovenskega političnega društva tržaške okolice.

„V edinosti je moč“.

Dr. KAROL LAVRIČ

je dne 3. marca v 56. letu v Gorici svoje življenje sklenil.

Njegova nenadna smrt je globoko pretresla vsacega rodoljuba, kajti Lavrič je bil mož, kakoršnih ima svet le malo. Njegovo srce je bilo polno ljubezni do naroda, vse svoje telesne in duševne moči je njemu posvetil. Njegove zasluge so neprecenljive, kajti on je največ pripomogel, da se je domača omika po Goriškem tako veselo in krepko razvila, da se je domači jezik kolikor toliko uvel v šole i pisarnice; on je povsod, kodar koli je bil, sejal plodovito seme boljše bodočnosti vzlasti s tem, ker je mladino tako prijazno učil, v nemal jo za vse dobro, vžigal v njej sveti plamen narodne ljubezni.

V mladih srcih si je on postavil „monumentum aere perennis.“ Narodu Lavrič nij umrl; njegovo poštenje, njegova marljivost na narodnem terišči, njegova ljubezen do naroda so mu ovenčale ime z nesmrtno diko. Kakor stara Sibila nij mogla umreti, dokler jej nijso prinesli z doma prsti, tako Lavrič nij mogel več živeti, ko so mu vpešane telesne i dušne moči začele braniti daljše delo za dom. On je umrl, ali svoj duh je vdihnil narodu, i narod ga bode varoval kakor najdražji biser!

Blagoslovljen Lavričev spomin!

Slovenstvo v tržaški okolici.

„Največ sveta otrokon sliši Slave,“ tako je pel naš sloveči pesnik in to je resnica, če vzamemo skupaj vse Slovane, ali resnica je tudi, sicer žalostna, pa vendar le resnica, da smo Slovani razcepljeni v večje in manjše narode s posebnimi nazori v verskih in političnih zadevah in z različnimi narečji ali jeziki. Naš slovenski narod v primeri z drugimi slovanskimi in še bolj v primeri s ptujimi narodi, je majhen, pa čvrst in zarad svojega položaja na meji, za vse slovanstvo jako važen narod. Ali kot varuh

in branitelj slovanskih mej, ima slovenski narod veliko nasprotnikov, in le z zedinjenimi močmi in podprt od drugih sorodnih mu rodov, more izdatno in stalno nasprotne napade odbijati. Vendar prav ta boj, boj za obstanek, izbudil je Slovence iz dolgoletnega spanja k narodnemu delovanju, k narodnej zavesti in k narodnemu izobraževanju in jih v tem vtrjuje. K popolnemu vresničenju slovenske ideje pa je nam Slovencem dveh reči živa potreba, namreč: zedinjene Slovenije v federalnej Avstriji v političnem in stalnega književnega jezika v slovstvenem obziru. Ko to dvoje dosežemo, zagotovljen je slovenstva obstanek. Res je veliko nasprotnikov teh idej ne le v ptujem, temveč tudi v domačem taboru; poslednji bi se lahko imenovali praktični nasprotniki, obupajoče duše, nemarneži — ali s stanovitnostjo v prenašanju začasnih udarcev in z neumnorno delavnostjo na narodnem polju Slovenec slednjič vse doseže. Največi sovražnik zedinjene Sloveniji je gotovo sedaj vladajoči sistem v Avstriji, ali sistemi padajo in narodi ostajajo in tako tudi smo uverjeni, da slovenski narod je vtrjen toliko, da se nij bati za njegov obstanek, bodi si kot političen faktor, ali kot posebna narodnost z lastnim neodvisnim slovstvom *).

Drugo vprašanje pa je to: ali se bo mogel slovanski živelj ohraniti na skrajnej meji, v naši tržaški okolici, da ga ne izpodrine in pogoltno lahonski moloh, ki svoje nenasitljivo žrelo vedno proti njemu odpira? Na to vprašanje, vsaj po naših mislih, ne moremo naravnost odgovoriti z eno besedico in tudi je reč vredna, da se nekoliko obširnejše prerese in pomisli. Če pogledamo na tržaško okolico, vidimo najpred v njej precej različnosti, vzrokovane po raznej legi posameznih okrajin. Začnimo z mestom, ki je središče tudi trž. okolici. Mesto je slovenstvu gotovo izgubljeno, ker če tudi bi se slovenski živelj v njem še pomnožil na stotine, da, na tisoče, ne bi se to skoro nič na vnanjem obrazu poznalo: vse se vtopi v laškem morji.

*) Da bi slovenski narod žrtvoval svoj jezik in svoje slovstvo, kakor želé Hrvatje in kakor si mislijo tudi nekteri izobraženi Slovenci, in se poprijel hrvaščine, to nij mogoče in tudi bi bila velika krivica slovenskemu ljudstvu, ki bi prišlo tako ob dušno hrano, katera bi bila potem dosegljiva le učenjakom. Zakaj se rajše Hrvatji tudi ne bližajo kaj nam, kakor se mi bližamo njim? — ako bi oni nas posnemali, gotovo bi imeli kmalu skupen jezik!

V Trstu so različne narodnosti, ki vse skupaj gotovo imajo lepo število duš, pa vendar ima mesto ves lašk značaj, ker se temu ljudje drugih narodnosti vdajajo. Se ve da bi Slovani v Trstu lahko kaj več storili za svoj narod, pa vendar ne storé in človek ne sme računati na mogočnosti, ampak le na dejanja, kajti prvo je domišljija, a drugo resnica. V najbližej okolici, katero Tržačani sploh že prištevajo mestu *), pa so le predmestja, zginolo je slovenstvo skoro popolnoma, tako je zlasti v obeh Čarbolah. V drugih okrajinah spodnje okolice, v tako zvanih kontradah, prevlada sicer slovenstvo, vendar je že jako namešano s ptujimi elementi, posebno na krajih, ki so bliže mestu se laščina čedalje bolj širi in izpodriva slovenščino. V zgornjej okolici na Krasu je prebivalstvo sicer slovensko in razven gospode, ki hodi po leti na hlad, nij jih skoro laških in sploh ne plujih prebivalcev, ali ta del okolice je ubog v materijalnem in tudi v duševnem oziru. Poglejmo malo na vzroke in nasladke teh prikazni?

Polaščevanja okolice kriv je pritisk od strani laškega mestnega magistrata in pa razmere v samej okolici, t. j. krivi so tega drugi, pa tudi okoličani sami. O prvem vzroku ne bomo tu obširno govorili; znano je dovolj, kako magistrat prezira vse narodne težnje okoličanov, nezaslišane je njegovo počenjanje proti slovenščini, ki se vse dá povedati prav kratko z besedami, da slovenščina pri magistratu nema nobene veljave in pravice. In mestni gospodje so bili dozda v tem večjidel, vsaj s pritrdilnim molčanjem, podpirani od onih, ki imajo še večjo moč v rokah, če tudi bi bili morali ti spoznati, da delajo v svojo lastno škodo, v večjo slavo zedinjene Italije, kamor naši Lahoni vedno škilijo. K temu se pridružuje zaničevanje vsega, kar je slovensko, pri surovcu ljudstva in pri slovenskem renegatstvu iz okolice in iz drugih slovenskih dežel, bivajočem v Trstu. To zaničevanje nestanovitne in omahljive narodnjake straši, da si ne upajo svoje narodnosti spoznavati pred ptujci ter celo sami sebe in svoj rod sramotijo z imenom „ščavo“ — suženj, popačenim iz „slavo“ — Slovan. Tako je pri prostem ljudstvu; kdor pa se hoče dalje učiti, polasči in izneveri se

*) Tudi v cerkvenem oziru prištevajo se taki kraji mestu, tako n. pr. je ptl sv. Jakoba mestna fara, dasi nema v pravem mestu nobene hišne številke.

narodu v laških šolah, kder o slovenščini ni duha ni sluha ni.

Druge vzroke polasčevanja pa moramo iskati in jih res nahajamo pri okoličanih samih. Neprijetno je sicer o napakah svojega ljudstva govoriti, a da se resnica sezna in da se napake kolikor toliko popravijo in odstranijo, treba je povedati, kakor mora tudi bolnik razkriti rane, da mu jih lečnik ozdravi. Vendar predno o tem govorimo, moramo, ne v opravičevanje, pa vsaj v olajšanje okoličanov pripoznati, da imajo te napake svoje vzroke tudi v zunanjih okolnostih, v katerih se nahajajo okoličani, zlasti v dotiki z mestom. O tem bomo govorili prihodnjič.

Dopsi.

V Gradci, 20. svečana.

Mlado društvo „Triglav“ izvrstno napreduje, kakor kažejo pogosti, dobro obiskovani, z veseljami združeni zbori. 15. pret. m. so se sešli „Triglava“ udje i gostovi v dvorani pri „divjem moži“, kjer je stud. phil. g. Rutar govoril o stanju ženstva pri različnih narodnih i v različnih zgodovinskih dobah — gotovo zanimiv predmet za sedanje čase, ko se toliko govori i piše o ženskej emancipaciji. Pred i po govoru nas je pesmami razveseljevalo slov. akad. pevsko društvo. — 1. t. m. je napravil „Triglav“ pri „grünen anger“ besedo Vodniku na čast. Kratki, pa jedrnat slavnostni govor gosp. Rutarjev je bil splošno pohvalo sprejet. Slov. akad. pevsko društvo je izbornim petjem povelečevalo svečanost; stud. phil. g. Sket je igral na citre nekoliko komadov iz opere „Lucrezia di Borgia“ i gg. Juvanec, Kuralt i Klemenčič so predstavljali Bilčev dramatiški prizor „Vodnik, Cojz i Linhart.“ Ves program se je tako izvrstno vršil, da bi bil moral i najstroži kritik nepogojno i neomejeno hvalo izreči o tej besedi. Zato je bila pa tudi navdušenost splošna.

Po dovršenem oficijelnem delu, kateri je vodil cand. phil. g. Klemenčič, je bil „per acclamationem“ drd. med. g. Šavnik izvoljen za predsednika v hospiciji. G. Šavnik je imel težko stanje, ker v hospiciji se je pojavilo, kakor uže večkrat pri takih prilikah, staro zoprno nasprotje med povabljenimi hrvatskimi i srbskimi gostovi.

Prelepi govori gg. prof. dr. Kreka, dr. Ipavca i predsednika so jedva mogli potolažiti vznemirjene duhove naših milih gostov. To je vendar čudno: jezikoslovci, zgodovinarji, pesniki nam dokazujejo, da smo vsi Slovani otroci ene in iste matere — a vendar se med seboj pipamo kakor največi sovražniki! — 9. t. m. je imelo slov. pevsko društvo viših šol svoj „tihi večer.“ Čuje se, da misli omenjeno društvo v postu enkrat napraviti besedo slov. dijake podpirajočemu društvu v korist. Misel je gotovo lepa i vse hvale vredna, tudi sem prepričan, da bo pevsko društvo obilo slave i hvale našelo — ali z moraličnim vspehom nij vedno denarni združen. Zato bi slavni odbor rad opomnil

na vspehe, ki jih je zadnja leta imela „slov. beseda“ pri takih zabavah; i nemško akad. pevsko društvo, ki je v enak namen dalo v gledišči Verdi-jev tako hvaljeni „Requiem“, kaj je doseglo? — 500 gl. deficita.

Akoravno je predpust, vendar Gradčani politike nijso popolnoma pozabili. Izvrstni govori drž. posl. g. Hermana i nepristojno vedenje predsednika v drž. zboru njemu nasproti je vzbudilo tukajšne nemške federaliste, da sedaj adresu za poslanca Hermana podpisujejo. — 26. t. m. je v Mariboru volitev poslanca v dež. zbor. Skoraj gotovo bo zmagal zedinjenih Slovencev kandidat dr. Radej nasproti „pavrskemu kmetu“ Wretzlu; kajti Brandstetterjeva sleparija je sadaj mnogim odprla oči *). — Ako je Graškej „Tagesposti“ kaj vrjeti, uže sedaj se na Kranjskem dobro pripravljajo za prihodnje volitve v dež. zbor. Neko nemškutarstvo revšče iz Ljubljane toži namreč 18. t. m. tukajšnej tetiki svoje bolečine. Kranjski narodnjaci, ti grduni, so vso deželjo z narodno agitacijo spačili, i v ta namen so se celo z učitelji i duhovniki združili. Naj neumniši kranjski kmet nemškutarjem več ne veruje. Če policija i beriči ne pritisnejo, pogine kmalu vsa nemškutarija na Kranjskem. Nazadnje se pa dopisunče še s škofom tolaži, da svojim podložnim prepove za narodnjake agitirati. Naj ima to ceno tolažbo! Samo priporočil bi ga rad odboru za podpiranje v Avstrijo pribeglih Hercegovcev i Bošnjakov, ker pravi, da odbor denar za agitacijo na Kranjskem rabi i za druge namene troši. Naj nakrca tega krščenega Turka po prstih, kakor zasluži.

V Gorici, 5. marca.

Uže ko je danes napočil dan, žalovalo je nebo, ovilo se v črno zagrinjalo ter žalostjo vsacega Slovenca srce napolnilo. Izgubila je namreč mati Slovenija zvestega najblažega svojega sina, dr. Lavriča, moža najčistejšega značaja in poštenja. Zakaj romajo ljudje od dalnjih krajev v slovensko Gorico? zakaj so došli črno oblečeni? Prišli so, izvedevši žalostno novico po brzojavu in pošti, spremljevat svojega slovenskega prvaka do črnega groba, skazat mu zadnjo obilo zasluženo čast in zapečatit solzami neprecenljivo in bridko izgubo. Slovenija joka na gomili svojega sina zdihajoče: Kedo mi nadomesti mojega sina? Tako žaluje mati Slovenija na raki dr. Lavriča, očeta goriških Slovencev.

Popoldne o polu šestih je bil pogreb, ljudstvo se je začelo uže ob treh zbirati, ob štirih se je začel mrtvaški obred in o polu petih so bile ulice natlačene, vsa Gorica je bila na nogah. Pogreb je bil velikanski, spredaj godba, za godbo deputacije raznih društev od blizo in iz dalnjih krajev, iz Ljubljane, Trsta, s Krasa, Tolmina, i. t. d. štiri čversti belci peljali so na okinčanem vozu trugo z venci prvih svojih prijateljev. Žalostnim srcem se je pomikala množica,

*) Slovenci so slavno zmagali; dr. Radej je dobil 105, njegov naprotnik le 81 glasov. (Ur.)

proti pokopališču, ob straneh je bil špalir, 14 gospodov je neslo vence, dva venca pa sta bila na trugi i trobojnimi krasnimi trakovi in raznimi napisi.

Do groba dospevši, zapeli so pevci nagrobnico, g. Dolenc, urednik Soči, zvesti učenec Lavričev, govoril je nagrobni govor, slikal zasluge umrlega za Goriško, navedel trud in zapreke, s katerimi se je ranjki neustrašljivo boril; kazal je govornik blago idejo Lavričevo, katera se je izvršila; namreč prebudila se je Goriška iz spanja ter napredovala izmej vseh slovenskih pokrajin najbolje. Zarotil je žalostno občinstvo, naj priseže na Lavričevi gomili, da hoče hoditi po njegovem potu in delati za narod, kakor slavni mrlič.

Pevci so zapeli: jamica tiha, in oči so se slehernemu napolnile solzami, pastor je govoril lep govor ter blagoslovil zemljo, čestitelji ranjkega so metali prst na trugo.

Žalostnim srcem je zapustila velika množica pokopališče, ljudstva je bilo ogromno število, nad pet tisoč ljudi ga je spremljevalo, in nad dvanajst tisoč bilo jih je na cesti ter gledalo spreved.

Takega spreveda nij imela še slovenska Nica, kar jasno kaže da je bil ranjki poštenjak in občno spoštovan mož po vsej Sloveniji.

Žalostno omreženo je nebo žalovalo, vetrovi so vtihnili in ko je temna noč zakrila žalostno gomilo, zajokalo je nebo ter pomohilo s hladno nebeško roso zemljo, kjer počiva truplo naj plemenitnejšega slovenskega rodoljuba.

Žalosten njegov učenec.

Politični pregled.

Državni zbor je pretekli teden končal svoje seje; ta teden pa so se odprli deželni zbori; postane tedaj bolj živahno gibanje po deželah, ker deželni zbori so ljudstvu dokaj zanimiveji, nego državni zbor.

Te dni so bili ogerski ministri na Dunaji in imeli so pogovore z našimi ministri zaradi daljše mejusobne pogodbe, ali na novico, da Peštu zopet žuga povodenj, odšli so naglo na dom.

Andrašijeva nota je vstala brez vspeha, kakor je to vsakdo lahko uže poprej videl, če je imel odprte oči. Vstaši se s turško vlado nečejo pogajati. Baron Rodić, poslan od naše vlade k črnogorskemu knezu v Cetinje, nij tudi nič opravil niti pri knezu, niti ni pri vstaših samih, katerih geslo je: svoboda ali smrt.

Uže zadnjič smo omenili, da se vsak dan pričakujejo novi boji v Hercegovini, in res so se vstaši uže tu pa tam s Turški spopadli, neko turško četo so vstaši vrgli na avstrijsko zemljo, kder je necega avstrijskega podanika umorila, zaradi česar so Dalmatinci jako vzburjeni. Grozovit boj je bil 6. t. m. pri Moratovici; turška vojska je bila popolnem pobita, 1800 Turkov je mrtvih obležalo, izgubili so ves živež, vso govejo živino, katero so z saboj gnali, vse konje, strelivo

in dva topa. Vstaji so Turke podili do avstrijske meje in po vsej poti jih grozovito pobijali, 800 odsekanih glav so na kup znesli. Vstaja raste in dela preglavico našej vladi toliko bolj, ker se je pokazalo, da naša diplomacija s pomirjevanjem ~~ni~~ bila srečna.

Nove volitve v francoski državni zbor so popolnem vtrdile francosko republiko, ki tako uspešno in krasno napreduje, da se jej svet čudi.

Dolgo letne notranje vojske na Španskem je konec; kraljeva vojska je popolnem zmagala Karliste, ki so na francosko zemljo prestopili.

Pogovor na magistratovi kolibi.

Mihec. Nu Jakec! kako si pust uganjal; mislim, da si dosti plesal, kali?

Jakec. O da! dobro sem Tinco sukal, plesal ž njo mazurko „Viola del pensiero“; bila sva v občinskem gledišču, vsi so naju gledali in pozdravljali, bolj nego mestnega župana.

Mihec. Kaj te je vrag zmotil, da si se predrznil iti v občinsko gledišče, ali ne veš, da ono je le za visoke in mogočne gospode.

Jakec. V saj sva mi dva višja od magistrata, mogočna tako, da častni posel brezplačno opravljava; kdo tedaj nama sme kaj zabranjevati? In ta večer tudi nij bilo v gledišče niti mestnih naših očetov, niti magistratovih cilindrov.

Mihec. Kako bi mogoče bilo našim očetom ta večer na ples iti, ker prav ta dan je strela prinesla telegram z Dunaja, da je bil v državnem zboru sprejet predlog gosp. Nabergoja, naj se tržaška okolica zaradi plačevanja vžitninskega davka prestavi v III razred; potem bi okolica veliko koristi imela, mestna denarnica pa bi en milijon goldinarjev na leto izgubila!

Jakec. A, takisto je to! Zato so bili ta dan mestni naši očetje vsi hudo razkačani i poparjeni, kakor bi bilo izpod neba goreče žveplo nanje lilo. Oče Hermet je ves spehan i poten po mestu létal, ter svoje prijatelje v delegacijo vabil. Oče Luzzatto je zlato tele prosil, naj ga razvestli, da bi mogel v delegaciji iskreno govoriti. Oče Dr. Gorakuki je v naglici spisal dopis v časnik „Cittadino“, in s črnim na belem pokazal, da mestna denarnica en milijon na leto izgubi, okoličani pa se vendar nič ne okoristijo, ker po tem bi gotovo za en milijon več vina na leto spili. Oče župan je ves dan premišljeval nesrečo, katera preti mestni denarnici, boječ se, da to bi utegnulo tudi njemu nekoliko škodovati. Dačni vodja, gosp. P... je zračunil, da se njemu potem plača vsaj za 1000 gld. na leto zniža, in precej se ponudil, da gre na Dunaj razdret kar je g. Nabergoj v korist okolici opravil. S kratka: vsi mestni očetje in magistratovi ljubčki so se bolj potili, nego nekdanji mladenči v razbeljenej peči. — Slišal sem tudi, da je Bonina ves dan mrzlica tresla, očeta Ferlugo pa zona imela.

Mihec. Ti veliko veš, jaz pa še več, jaz vem vse namene naših očetov, pa tudi namerave okoličanov: Tisti večer so se tudi pri sv. Ivanu zbrali vneti rodoljubi iz okolice; nekov „panslavist“ jim je veselo novico povedal, da je bil v državnem zboru predlog g. Nabergoja v veliko korist okolice sprejet. To se samo ob sebi vé, da so se delale glasne napitnice g. Nabergoju. Čule so se tudi preklicane besede: Tabor! narodni dom! — Grom te ubij! misliš, da so to nepomenljive reči?

Pogovor.

Miše. Vane, si slišal, da je Janez poslal vredništvu nazaj „Edinost.“

Vane. Slišal sem, slišal, da je to storil zato, ker mu „Edinost“ ni po godi.

Miše. Kaj pa še! Potem mu ne bi bil po godu noben list, ker ni na nobenega naročen.

Vane. Zakaj tedaj je tisto storil?

Miše. Zato, ker je ali lakommik ali lahon!

Turška vlada v okolici.

Magistratovi beriči so sila imenitni in mogočni. Nek kmet je prosil magistratovega beriča, Benčiča, naj mu spiše pobotnico, da dobi plačilo za delo nekega vodnjaka; ta mu res pobotnico spiše, kmet mu da petak, naj ga zmenja, da mu plača pisavo; beriču mu nazaj da 4 gld. rekoč: 1 gld. je za pisavo. Kmet je voljno to krivico trpel.

Drugokrat gre isti kmet spet prosit omenjenega beriča za enako opravilo. Kmet mu da za plačilo 20 soldov. Berič mu nazaj vrže desetici rekoč: Jaz ne pišem za tako mizerjo. Kmet mu odgovori, da drugokrat pojde rajše k vratarju Marku, ker on je zadovoljen, da le za kavo dobi, pa Benčič mu reče: Marko nima dekreta in tedaj ne sme delati pobotnic. Kmet ga zavrne, da pobotnice sme delati kdor si bode, da le zna nekoliko pisati.

Drug berič je omenjenega kmeta pri dražbi nekega vodnjaka nadlegoval, naj mu da 1 gld., kmet mu ponudi 50 kr., ta mu reče, da mu gre 1 gld., kmet se obrne po stopnicah, berič pa teče za njim kakor bi mu bil kaj ukradel, ter zabteva obečanih 50 k., katere mu kmet da, da se nadleže reši.

Okoličani! magistratovi beriči so iz naše mošnje plačani, tedaj jim nij treba nič dajati, bolje je, da darujete siromakom. Pobotnice in take reči naj vam napravljajo osebe, ki so bolj potrebne in vredne, če tega sami ne znate. Kdor pa zna pisati, naj sam take spise dela v domačem jeziku. Magistrat bi moral prepovedati svojim služabnikom kmete nadlegovati. Ali kaj, ker mu je to v veselje.

Okrajni glavar, g. Monfera je rekel, da magistratovi služabniki ne smejo ničesar pisati, kar je za magistrat, niti denarja za take reči tirjati. Tako tudi on, kakor oče

siromakom, noče nikomur nikake prošnje pisati pravi, da njemu nij spodobno za magistrat pisati.

GOSPODARSTVO

O LUCERNSKEJ DETELJI KRAŠEVCEM.

Izvestno je Kras tak, da ima razno rastlinstvo v svojem razvijanju premnogo drzovitih zaprek. V prvi vrsti pa stiskata žareče solnce in silni veter travo, in to tim hujše, ker je kraševska zemlja v obče apnica, mej katero je mnogo pekočega kamenja. Koliko truda si prizadeva ubogi kraševski kmet, da se utrebi nekoliko metrov kamenitega sveta, kjer mu vzraste skromna peščica sena. In kolikokrat pa niti te malenkosti ne dobi, ako je huda suša. Kaj bode dajal govedi v tacem slučaju?

Kedo ne zna, da je osebito tržaškemu okoličanu krava neprecenljiva dobrota? Evo. Doznan sem iz zanesljivih virov, da se prodaja v Trstu pozimi mleko po 12, poleti pa po 18 novčičev liter (blizo po 16 nč. do 24 nč. bokal). In zarad Trsta je tudi daleč po Krasu maslo jako drago (po 1 f. 20 n. — f. 60 n. kilo, t. j. blizo po 60—80 n. funt). Pa tudi meso se v Trstu tako dobro plačuje, da v malo katerem drugem mestu tako (kilo po 60—90 novč., t. j. blizo po 32—48 novčičev funt). Govedarstveno — mlekarstveno — pravilo govori: krava, katera ue da 1000 bokalov mleka na leto, naj se izroči mesarju. Vzemimo pa boljše goveje pleme, na pr. *muriško* (mürztaler rasse), katero naj bi se po c. k. dež, kmetj. družbah po subvenciji itd. upeljalo po teh krajih (ker so posebno dobrih parkljev ter izvrstne za vožnjo). Muriške krave imajo poprek na dan po 6 bokalov mleka; leto ima 365 dni, $365 \times 6 = 2190$ bokalov. Vzemimo pa le srednjo omenjeno ceno kravjega mleka v Trstu — kacih 18 novčičev bokal, pa nam pokaže račun $2190 \times 18 = 394$ fior. 20 n. na leto za mleko muriške sivke. Odbijmo celo na 300 for., pa še je lepa svota, katero da jedna krava, po vrhu pa še vrlo lepo tele in gnoj, kojega je tako zelo lačna kraševska apnena njiva in vrt za salato, ki se tudi vrlo drago prodaje v Trstu! To se zna, *gnojišča* bi morala biti znanstveno napravljena, ne pa tako, kakor so sedaj, da ide najboljša moč v zemljo in v zrak, predno gnoj na vrt doide!

Duša in glavna podlaga vsemu temu je pa vsakako goveja polaga. Te pa nije po Krasu! poreče kedo. Jaz pravim, dokler ne bode imel Kraševce v gospodarstvu glave na pravem mestu, istinito bode vedno menjkalo goveje polage. Kako torej v okom priti temu zlu? Udomačite si tisto slovečo gospodarstvo rastlino, kojoj se od dne do dne vedno več pometnejšega sveta klanja. Ta rastlina je — *lucernska detelja z modrim cvetjem*. Mnogo gospodarjev poznam, kateri do kolca boga hvale, da so si nabavili to dobrotnico. In detelja daje na leto 5-7 košenj. Živina jo strastno rada žre — da se še preobje od nje, kar nekateri tvrde, da nije

istina. Zato naj se rajše ali suši ali pa banem z drugo travo poklada govedim. Boljše je, da jo kmet posuši ter tako daje živini, i to, ko jame poobešati vršičke, predno se prikazuje cvetje, dokler se še ne uleseni. Tako je več vzraste in nijsmo v nevarnosti, da bi se nam preobjelo koje govedo. Krave dajo mleko od te detelje, kakor — vodé mnogo!

Na oral treba po starej meri tega semena 25-30 funtov, torej kacij 15 kilogramov. Prav rada ima, da se jej ne le, predno se vseje, nego tudi potlej vsako zimo po vrhu pognoji z gnojem ali gnojnico. Do 6. leta je vedno boljša, po tem pa ide nazaj v množimi do 10.-12. leta. Kilogram tega semena prve vrste se dobi po 15-40 novčičev. Kedor želi, temu ga preskrbim pri zanesljivej semenarnici, ki mi pošteno robo daje.

Ta detelja požene čez 2 metra dolge korenine. Kraševci! bodite uverjeni, da tej detelji ne bode suše, ako se radi suše vže slivam rumene listi.

Posebno pa ta detelja ljubi prav apneno zemljo. Poprimite se je in ne bodite se nikedar kesali; žrle jo bodo vaše krave, od katerih mleko vam bode 2-3 krat bolje polnilo mošujo, nego je to do sedaj pri vas! — Sejte jo meseca maja, ko uže slana ne pada. Dobro srečo!

Pernišek Blaže.

JUNAK HUBMAJER.

Pretekli teden je bival mej nami slovenski junak Hubmajer, imeli smo priliko mnogo šlišati od njega, kako se stvari na jugu vrše in kako se naši bratje bijejo z krvoločnim Turkom.

Nezgode in muke je prenašal Hubmajer lahko, krepil ga je blagi čut do zatiranih bratov, neglede na dobro službo in dobro življenje popustil je oboje ter šel na bojišče ko je prva puška poknila. On ko nekdanji ognjičar pri topničarjih izveden, ženjaljen in pogumen vojak, pridobil si je precej veliko simpatije Hrečgovcev, posebno, ko je oblegel z malo ustašev trdnjavica Drien, nesel je namreč zvečer veliko patrono dinamita, da bi bil trdnjavico v zrak razpršil; da je bila nevarnost smrtna, to se ve samo ob sebi, kajti Turci so palili dobro puške na njega a zadela ga ni nobena krogla, dospevši pod trdnjavico se je splazil po zidu do nekoga okna ter utaknil patrono v okno. Turci, ki so vedno čuvali dobro, zapazivši na okno svitlobo, ker je vžigalna nit gorela, neki pogumen Turk sune s pusko patrono ven; Hubmajer, komaj 10 korakov od nje, v nevarnosti, da bode raztrgan na tisoče koscev, urno plane na stran; Turki so strelali nanj pa krogla ga ni zadela nobena, patrona dinamita pa je zgorela pod trdnjavico brez vse koristi. Turki so bili vsi prestrašeni, ker je bilo vse razsvitljeno, mislili so, da je velika armada ustašev, klicali Alah il Alah.

Drugi hrabri čin bil je zopet, kedar so Turci napadli Dužemonastir; Hubmajer

je bil najzadnji, ko so se vstaši v goro umaknili; pri priliki ko so podili tisti dan turško vojsko na levem kraji, prenaglil se je in skočil čez skalovje za Turci, zdaj se začujejo turške trobente za hrpton, on pod skalo, pet Turčinov okrog njega, vsa bodala v njega obrnena, kaj je bilo storiti, v eni roki revolver v drugi hanžar, začne mahati in streljati, da so Turci ali pobegnili ali mrtvi ostali. Njegov tovariš neki Hrečgovcev je ravno na skalovje dospel, ko se je bližala v pomoč druga turška drhal, dal mu je brzo roko in hajd izlekel ga čez skalovje v zavetje.

Mnogo bi se še dalo pisati od moža, ki je ravnokar popotoval skoz Benedke v Švico da se opočiše od velikega truda, če tudi mu je bilo teško zapustiti bojišče. Zapustil ga je namreč zaradi intrig izdajice Pelagiča, kateri je sporazumljen z Karagiorgievičem, da bi zanj delal in ga zopet na srbski prestol spravil. In tudi se brez pomoči pri ostrem straženji meje nij dalo več vspešno delati.

Naš rojak poln zaslug, naš junak trpi pomanjkanje ter mora skromno živeti, tržaški Slovenci mu nijso dali kebra, tako je mečenaštvo v Trstu pri Slovencih. Da je mogel dalje popotovati, moral je svoje reči prodati ali zastaviti.

Domače stvari.

Statistika Trsta. Preteklo leto se je rodilo v Trstu 4993 otrok in sicer 2595 moškega 2298 ženskega spola; umrlo je 4466 ljudi, 2440 moških in 2026 ženskih. Pomnožilo se je ljudstvo za 527 oseb. — Prijadrano je v Trst 8152 ladij, mej tem z blagom 6998 z 876-381 tonelat *), praznih 1154. Mej temi je bilo 4502 avstrijskih z blagom, praznih pa 826. Užittine za meso in pijačo je dobil tržaški magistrat 2 milijona 159 tisoč 343 gol. a vendar ima tržaški magistrat vsled slabega gospodarstva 1 milijon primanjklaja.

Veselica v korist ubogim. Katero je napravila tržaška gospoda, donesla je ubogim deset tisoč goldinarjev.

Silne povodnji vsled velikega snega so skoraj po vsej Evropi napravile na milijone škode. Na Francoskem, Nemškem so narastle vse reke, odnesle mostove, hiše in žemljšišča, več tisoč ljudi je brez strehe. Na Češkem, Ogerskem in na Dunaji je bila tudi povodenj, mesto Pešt je bilo tako pod vodo, da so se po ulicah z ladijami vozili; na Dunaji se je nakopičil led ter podrl veliki jez in voda je stala po bližnjih ulicah, da so morali ljudje bežati. V nekterih krajih na Češkem je prišla voda ponoči, zaplavila vasi in hiše, da se prebivalci še rešiti nijso mogli. Vedno se še čuje o novih povodnjih, zlasti dohajajo žalostne novice iz Nemčije in Ogerskega.

*) Tonelata ima 18 centov.

G. Nabergoj in mestni zbor. V seji mestnega zbora v ponedeljek se je sklenilo naj mestna delegacija stori korake pri gosposkej zbornici na Dunaji, da se ne sprejme od g. Nabergoja nasvetovana in od poslanske zbornice uže sprejeta postava, naj se tržaška okolica prestavi v tretji red pri plačevanju vžitnega davka, kakor je to v kmečkih občinah. Upamo, da gosposka zbornica potrdi to, kar je sklenila poslanska zbornica.

Jugoslavija, slika na platnu, katero ima gospod E. F. Bothe v svojej zalogi v Zagrebu, je vsakemu Slovanu tako zanimiva, da bi povsod pri izobraženih ljudeh, in v društvih morala viseti. Slika ima jako lep politični pomen. Poceni je, da jo lahko skoro vsak kupi, velja samo 28 gl. z ličnim bogatim zlatim okvirom, plača se lahko v obrokih, v Trstu je je kupilo vže več gospodov; pri uredniku našega lista se lahko vidi to krasno delo. Oliografija je 33" široka in 24" visoka in prav v enakih barvah izdelana kakor original.

Iz Nadbistre se nam 9. t. m. piše: V gosp. Galetovem gozdu je bil ustreljen predvčerajšnjem po polu dne volk srednje velikosti. Ustrelil je tega, kakor tudi zadnjega graščinski pristávník. (Narod.)

VABILO

političnega društva "Edinost," k. IX. občnemu zboru v nedeljo 26. marčija ob 3. uri popoldne v dvorani gospoda A. Pertota na proseški cesti v Barkoli.

Dnevni red:

1. Branje in potrjenje zapisnika.
2. Govor in zaupnica državnemu poslancu g. Nabergoju, zaradi možatega postopanja v državnem zboru glede vžitnega davka v okolici.
3. Protest proti demonstraciji mestnega svetovalstva, naj se ne sprejme Nabergojev predlog glede užittine.
4. Posamezni nasveti in predlogi č. č. g. g. udov.

ODBOR.

Listnica uredništva.

Vsem č. č. g. g. naročnikom v Škofjiloki priporočam, naj nam precej naznanijo, ako ne dobedo lista kot drugi, da se do tukajšnjega poštnega ravnateljstva obrnemo. Ako hoče loški poštar liste čitati, naj se nanje naroči, liste drugih oseb naj dotičnim naročnikom odpošlje kakor je predpisano, ne pa še le drugi dan, kakor nam je več pritožb došlo, ako ne, primoran; bom drugače postopati, takih poštarjev se ne manjka, služba je sveta reč, in pravica je zlata tehtnica, zapomnite si to.

Ako kak naročnik lista ne dobi, naj precej reklamira v nezaprtem pismu, od katerega ni treba nič plačati.